

*Regeling omtrent de vestiging en uitbreiding
van ondernemingen van nijverheid*
(Bedrijfsvergunningenwet)

MEMORIE VAN ANTWOORD
(Ingezonden 5 Maart 1954)

No. 6

(De vroegere stukken zijn gedrukt in de
Zittingen 1951—1952 en 1952—1953)

§ 1. *Algemeen.* Het stemt de ondergetekenden tot voldoening, dat zeer vele leden de indiening van het onderhavige wetsontwerp toejuichten. Gaarne sluiten zij zich aan bij de waardering, die door vele dezer leden uitgesproken is voor het advies van de Sociaal-Economische Raad, dat inderdaad van grote waarde is geweest voor de uiteindelijke redactie van het wetsontwerp en van de Memorie van toelichting.

Het betoog van die leden, die geen klemmende argumenten aanwezig achten voor het tot stand brengen van een nieuwe bedrijfsvergunningenwet, kan de ondergetekenden niet overtuigen. Bedoelde leden menen, dat middelgroot- en kleinbedrijf weinig belang meer bij dit ontwerp hebben. Zij voeren hiervoor echter geen nader bewijs aan. Bovendien, zelfs al zou voor de hier bedoelde groepen ondernemingen van deze wet geen nut te verwachten zijn, dan blijft toch nog de betekenis voor de grote ondernemingen. Het is juist, dat de Memorie van toelichting talrijke motieven bevat voor een uitermate voorzichtig optreden van de Overheid op dit terrein, teneinde een gezonde ontwikkeling van nieuwe initiatieven in het bedrijfsleven niet te remmen. Er kunnen zich echter gevallen voordoen, waarin het algemeen belang door het handhaven van onbeperkte vestigingsvrijheid zodanig geschaad dreigt te worden, dat over de bezwaren moet worden heengestapt.

Ten aanzien van de derde in het ontwerp opgenomen sluitingsgrond — volkenrechtelijke verplichtingen — menen dezelfde leden, dat het wetsontwerp overbodig is. Men zou huns inziens evengoed van geval tot geval tegelijk met het wetsontwerp tot goedkeuring van het verdrag, waarin de verplichting is opgenomen, een wetsontwerp tot sluiting van de bedrijfstak, die onder de internationale investeringscoördinatie valt, kunnen indienen. Een internationale overeenkomst tot coördinatie van investeringen behoeft echter niet te verplichten tot sluiting van één of meer daarin uitdrukkelijk genoemde bedrijfstakken. Zulk een overeenkomst kan ook voor de deelnemende landen alleen de plicht inhouden om bij het in de toekomst optreden van bepaalde omstandigheden over te gaan tot het sluiten van industriële bedrijfstakken. Het constateren van de aanwezigheid van die omstandigheden en het aanwijzen van de bedrijfstakken, die uit dien hoofde gesloten moeten worden, kan daarbij zijn opgedragen aan een bij de overeenkomst gecreëerd orgaan. In zulk een geval zijn de eventueel te sluiten bedrijfstakken bij het goedkeuren der overeenkomst nog niet bekend. Om de naleving van zulk een overeenkomst mogelijk te maken is het nodig, dat de Regering over de bevoegdheid beschikt, die de derde in het wetsontwerp opgenomen sluitingsgrond haar geeft.

Ook het oordeel der bovenbedoelde leden, dat het ten aanzien van beperking van de vestigingsvrijheid op grond van het industrialisatiebelang beter zou zijn voor elk individueel geval een wetsvoorstel tot sluiting van de betrokken bedrijfstak in te dienen, kunnen de ondergetekenden niet onderschrijven. De hier veelal geboden geheimhouding van het voornemen tot sluiting tot deze in werking treedt en de eveneens vaak nodige snelheid van handelen maken het volgen van deze weg ondoelmatig.

Voor een door enige leden gevreesde schadelijke kartelvorming bestaat bij een juiste hantering van de voorgestelde

regeling geen gevaar. Afgezien van de middelen, waarover de Overheid beschikt uit hoofde van de kartelwetgeving, kan zij door het verstrekken van bedrijfsvergunningen aan nieuwe ondernemers een eventueel misbruik van de op overcapaciteit gegronde sluiting door de gevestigde ondernemingen tegengaan. Eventueel kan zij zelfs een verdere verlenging van de sluiting — die immers slechts een werkingsduur van ten hoogste 2 jaren heeft — weigeren. Dezelfde leden hebben er hun bezorgdheid over uitgesproken, dat de onderhavige regeling het mogelijk zal maken afspraken op grond van internationale machtsverhoudingen te effectueren, waardoor de Nederlandse industrie zal worden bedreigd. Naar de mening van de ondergetekenden is bij de op volkenrechtelijke verplichtingen gegronde sluiting een dergelijk gevaar meer in theorie dan in de praktijk aanwezig. Men kan toch moeilijk aannemen, dat Nederlandse Ministers onder buitenlandse druk de belangen van de aan hun zorg toevertrouwde industrie zo schromelijk zouden verwaarlozen. Overigens kan worden opgemerkt, dat als men dit gevaar zou willen uitsluiten door het schrappen van de derde sluitingsgrond uit het wetsontwerp, dit tot consequentie zou hebben, dat ook aan overeenkomsten tot internationale investeringscoördinatie, die wel in het belang van onze eigen industrie zijn, hier te lande geen uitvoering zou kunnen worden gegeven. Daardoor zou ons land ook niet aan dergelijke overeenkomsten kunnen deelnemen. Dat aldus wel een zeer hoge prijs betaald zou worden voor het bezweren van een in wezen hypothetisch gevaar, behoeft verder geen betoog.

Op de vragen, die van verschillende zijden zijn gesteld omtrent de Benelux-aspecten van de onderhavige regeling, kan het volgende worden geantwoord. De Belgische Regering bezit de bevoegdheid industriële bedrijfstakken te sluiten, doch slechts op verzoek van een organisatie van ondernemers in de betrokken tak van industrie en als uitbreiding van een reeds vrijwillig door een meerderheid van de belangen in die bedrijfstak aanvaarde verplichting. Bovendien moet tegen het verzoek geen verzet door andere belanghebbenden zijn gedaan, dan wel over dit verzoek een gunstig advies zijn uitgebracht door arbiters (door verzoekers en verzetoedenden gezamenlijk aangewezen) of door de Raad voor Economische Geschillen. Op eigen initiatief kan de Belgische Regering niet tot sluiting overgaan. Een wetsontwerp, dat dit laatste mogelijk zou maken, is door de Belgische Regering enkele jaren geleden bij het Parlement ingediend, doch is vervolgens weer teruggenomen. In Luxemburg geldt een Groothertogelijk besluit van 1934, volgens hetwelk iedere vestiging, uitbreiding of verplaatsing van een handelsindustriële of ambachtsonderneming (behoudens enkele uitzonderingen) aan een voorafgaande vergunning van de autoriteiten is gebonden.

Met België en Luxemburg hebben besprekingen op ambtelijk niveau plaats gehad over de toekomstige voorzieningen in verband met de gezamenlijke politiek ten aanzien van de vestiging of uitbreiding van industriële ondernemingen in de Economische Unie tussen de Benelux-landen. Deze besprekingen resulteerden in een additioneel protocol bij het ontwerp-verdrag van de Economische Unie. Het Nederlandse wetsontwerp sluit geheel aan bij de beginselen, die ook ten grondslag liggen aan dit protocol. Genoemd protocol bevindt zich echter nog — evenals het gehele Unieverdrag — in het stadium van zuiver ambtelijk overleg. Bij aanneming van het ontwerp-Bedrijfsvergunningenwet door de Staten-Generaal, zal de Nederlandse Regering over alle bevoegdheden beschikken, die bij een eventuele totstandkoming van het additionele protocol nodig zouden zijn.

Ten antwoord op de vraag, welke afspraken in Beneluxverband gemaakt zijn, die aanleiding zullen geven tot toepassing van de voorgestelde regeling, indien deze tot wet wordt verheven, merken de ondergetekenden op, dat als zodanig thans alleen nog te noemen is de bestaande overeenkomst tot voorafgaand overleg tussen de Regeringen der partnerlanden omtrent nieuwe vestigingen of uitbreidingen in bepaalde aangewezen takken van industrie.

Ter voldoening aan het verzoek van vele leden om een overzicht te ontvangen van alle controle-mogelijkheden, waarover de Overheid naast de in dit ontwerp voorgestelde be-

voegdheden nog beschikt om vestiging en uitbreiding van ondernemingen tegen te gaan of aan beperkende bepalingen te onderwerpen, hebben de ondergetekenden een lijst van de desbetreffende wettelijke regelingen — voor zover deze onder hun Departementen ressorteren — als bijlage bij deze Memorie gevoegd.

Door een aantal leden is gevraagd waarom de Memorie van toelichting niet mede is ondertekend door de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid. De ondergetekenden kunnen hierop antwoorden, dat, al zal de toepassing van de ontworpen wet ongetwijfeld ook sociale belangen raken, deze naar hun mening bij de onderhavige materie niet zodanig op de voorgrond treden, dat zij deswege mede-ondertekening van het wetsvoorstel door genoemde Minister zouden moeten medebrengen. Het betreft hier een materie, die op zich zelf geheel in het economische vlak ligt. Dit behoeft echter niet uit te sluiten, dat bij de toepassing van de wet ook met sociale belangen wordt rekening gehouden. Overleg met de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid zal veelal gewenst zijn. De ondergetekenden verklaren zich daartoe gaarne bereid.

§ 2. *Uitgangspunten van de regeling.* Met hetgeen onder deze paragraaf in het Voorlopig Verslag wordt opgemerkt, kunnen de ondergetekenden in vele opzichten instemmen. Een uitzondering moeten zij evenwel maken voor de ook nog op andere plaatsen in het verslag uitgesproken wens tot het opnemen in het ontwerp van „concrete objectieve normen”, waaraan de beslissing omtrent de weigering of verlening van de vergunningen zou moeten worden gebonden. Deze wens achten de ondergetekenden niet vervulbaar. Zij kunnen zich niet indenken hoe men dergelijke normen zou kunnen vinden. Gesteld dat een bedrijfstak wegens een ernstige bestaande of dreigende overcapaciteit wordt gesloten, wat zal dan de maatstaf moeten zijn waarnaar een aanvraag voor een nieuwe vestiging of uitbreiding dient te worden beoordeeld? Naar de mening van de ondergetekenden zal men in het algemeen de vergunning dienen te verlenen, indien zich een van de volgende twee gevallen voordoet:

a. De vestiging of uitbreiding zal in feite de moeilijkheden in de desbetreffende bedrijfstak niet of niet noemenswaard verscherpen. Denkbaar is bijvoorbeeld, dat de met de nieuwe installatie voort te brengen goederen van een bijzondere afzetmogelijkheid verzekerd zijn, waardoor zij niet in concurrentie zullen treden met de productie van de andere ondernemingen in de gesloten branche.

b. De vestiging of uitbreiding betekent op zich zelf wel een verscherping van de overcapaciteit, doch zij heeft daarnaast zodanige grote voordelen uit het oogpunt van het algemeen belang, dat de schade door de capaciteitsvergroting aan dit algemeen belang toegebracht daartegenover redelijkerwijs mag worden aanvaard.

In beide gevallen gaat het om beslissingen, waarvoor men onmogelijk bepaalde regels kan opstellen, hoe uitvoerig men deze ook zou willen formuleren.

Tegen het vaststellen van normen voor de weigering, respectievelijk verlening van vergunningen in geval een bedrijfstak gesloten is op een der beide andere gronden (industrialisatiebelang of internationale verplichtingen), gelden soortgelijke bezwaren. Het oogmerk van sluiting in het belang van de industrialisatie is in daarvoor in aanmerking komende gevallen een of meer ondernemingen, die een voor ons land nieuwe of nagenoeg nieuwe bedrijfstak vertegenwoordigen, gedurende haar aanloopperiode tegen overmatige concurrentie te beschermen. Het al of niet verlenen van vergunningen in een op deze grond gesloten bedrijfstak zal zodoende geheel daarvan afhangen, in welke mate naast de tijdelijk beschermde onderneming(en) andere ondernemingen toegelaten kunnen worden zonder die bescherming aan te tasten. Uiteraard kan men ook hiervoor onmogelijk vaste regels geven. Ten aanzien van de sluiting van een bedrijfstak op grond van internationale ver-

plichtingen geldt, dat de vraag in hoeverre de Nederlandse Overheid in een dergelijk geval bedrijfsvergunningen kan verlenen, geheel afhangt van hetgeen daaromtrent is bepaald in de betrokken overeenkomst of in het besluit van het lichaam, dat krachtens de internationale overeenkomst over de coördinatie van de investeringen heeft beslist. Het is denkbaar, dat de verplichting wordt geschapen bedrijfsvergunningen slechts te verlenen, nadat met de partnerlanden of met een gemeenschappelijk orgaan daaromtrent overeenstemming is bereikt. Evenzeer is echter mogelijk, dat elk deelnemend land binnen het raam van de coördinatie een zekere vrijheid in de verlening van vergunningen behoudt, bij voorbeeld doordat het een zeker quotum krijgt toegewezen, waarmede de bestaande productiecapaciteit door nieuwe vestigingen of uitbreidingen mag worden vergroot. Ook ten aanzien van deze derde grond is dus het geven van richtlijnen in de wet met betrekking tot het verlenen of weigeren van bedrijfsvergunningen volstrekt onmogelijk te achten.

Tenslotte menen de ondergetekenden ter voorkoming van elk misverstand erop te moeten wijzen, dat de passage op bladz. 4 van de Memorie van toelichting, waarnaar door vele leden wordt verwezen, niet een uitspraak inhoudt omtrent de volstrekte noodzaak van internationale coördinatie der investeringen. De ondergetekenden hebben er slechts op willen wijzen, dat een dergelijke coördinatie ongetwijfeld een onderdeel kan gaan vormen van de gewenste internationale economische samenwerking. Daarom willen zij de mogelijkheid scheppen, dat ons land in bepaalde gevallen aan een investeringscoördinatie deelneemt.

§ 3. *Sluitingsgronden.* Blijkens het Voorlopig Verslag omtrent het ontwerp-Bedrijfsvergunningenwet buitengewone omstandigheden bestonden er bij zeer vele leden van de Kamer ernstige bedenkingen tegen het verlenen van de bevoegdheid aan de Regering om zonder voorafgaand overleg met de Staten-Generaal tot sluiting van bedrijven over te gaan wegens het bestaan van de z.g. „vierde” sluitingsgrond. De Regering heeft mede gezien dit standpunt gemeend bedoeld ontwerp terug te moeten nemen. De ondergetekenden willen — ter voorkoming van elk misverstand — hieraan toevoegen, dat deze intrekking van het ontwerp niet moet worden opgevat als een teken, dat zij principieel afwijzend staan tegenover het toepassen van een fysieke investeringscontrole bij een zeer ernstige verstoring van onze nationale economie. Zou zulk een verstoring zich onverhoopt voordoen, dan zullen zij zeker, indien dit doelmatig blijkt, de tot stand koming van wettelijke voorzieningen voor de uitoefening van bedoelde controle willen bevorderen. Met het ook op deze ontwikkeling heeft het uiteraard geen zin thans nog in te gaan op de door vele leden aan de orde gestelde vraag of de „vierde” sluitingsgrond niet beter in de onderhavige regeling dan in een afzonderlijk wetsontwerp had kunnen worden opgenomen.

Op de mede in verband met de „vierde” sluitingsgrond door dezelfde leden ter sprake gebrachte vraag of het verlenen van vergunningen niet aan bepaalde regelen kan worden gebonden, is onder § 2 reeds ingegaan. Slechts moge hier nog worden opgemerkt, dat het vaststellen van bepaalde normen voor het verlenen of weigeren van vergunning bij sluiting van bedrijfstakken uit hoofde van de vierde sluitingsgrond wellicht nog meer bezwaren zou ontmoeten dan bij de drie thans in het ontwerp voorziene gronden van sluiting. Immers bij de vierde sluitingsgrond kan het criterium voor het al of niet toelaten van een bepaalde vestiging of uitbreiding alleen zijn de meer of mindere urgentie van de betrokken investering, gelet op de concrete situatie waarin de nationale economie als geheel op het ogenblik van de aanvraag verkeert. Het is de ondergetekenden niet duidelijk hoe men van de graad van urgentie, die het verlenen van een vergunning rechtvaardigen zou, een „uitdrukkelijke omschrijving” in de wet zou kunnen geven.

De opneming in dit wetsontwerp van een „vijfde” sluitingsgrond, namelijk bezwaren tegen vestiging op een bepaalde plaats uit hoofde van een tekort aan beschikbare arbeidskrachten, achten de ondergetekenden niet raadzaam. In de eerste plaats komt het naar hun mening slechts betrekkelijk weinig

voor, dat door een teveel aan industrievestigingen ten opzichte van het plaatselijk arbeidsaanbod werkelijk ernstige moeilijkheden ontstaan. Doorgaans is het bestaan van een krappe arbeidsmarkt in een bepaalde industriegemeente voor zich nieuw vestigende ondernemingen al voldoende reden om, indien men door andere oorzaken niet beslist aan die gemeente gebonden is, liever naar een ander gebied te trekken waar het aanbod van arbeiders ruimer is. Ten tweede is het twijfelachtig of een dergelijk dwingend optreden van de Overheid ter bevordering van een betere regionale spreiding van de industrie doelmatig is. Tot dusverre heeft de Regering zich steeds op het standpunt gesteld, dat dwang bij de keuze van de vestigingsplaats der industrie vermeden diende te worden en dat deze keuze beter langs vrijwillige weg in goede banen kon worden geleid, namelijk door maatregelen, die de stichting van ondernemingen in gebieden met ruime arbeidsmarkt — mits in beginsel voor industrievestiging geschikt — aantrekkelijk maken. Tenslotte is te overwegen, dat een maatregel als door de betrokken leden bepleit — zo men er al toe zou willen overgaan — beter op zijn plaats zou zijn in een wettelijke regeling van het vraagstuk der regionale spreiding, waar het als gezegd nauw mede samenhangt, dan in een wet als de onderhavige.

Inderdaad is, zoals vele andere leden opmerken, noch in de wetstekst noch in de toelichting het begrip „overcapaciteit” nader omschreven. De ondergetekenden menen, dat er in feite weinig meningsverschil over zal voorkomen, wat hieronder verstaan moet worden. Huns inziens zou men dit begrip wellicht aldus nader kunnen omlijnen, dat van overcapaciteit daar sprake is, waar — op enigszins langere termijn bezien — bij een normale bezettingsgraad van de in een bedrijfstak aanwezige productieve installaties de hoeveelheid vervaardigd product belangrijk groter is dan de beschikbare markten kunnen opnemen bij de laagste prijzen, die voor die bedrijfstak nog economisch verantwoord zijn te achten. Op twee elementen in deze omschrijving moet hierbij de aandacht worden gevestigd. De wanverhouding tussen aanbod en vraag moet zich „op enigszins langere termijn” voordoen. In de praktijk kan het voorkomen, dat door fluctuaties van voorbijgaande aard in de vraag het beschikbare goederenaanbod tijdelijk niet ten volle kan worden afgezet. In een dergelijke geval kan men uiteraard niet zonder meer van overcapaciteit spreken. Voorts moet men de hoogte van de verkoopprijzen in aanmerking nemen. Zolang nog de mogelijkheid aanwezig kan worden geacht om door verlaging van winstgevende prijzen de markt voor een bepaald product voldoende te vergroten, dient men voor de betrokken bedrijfstak niet het bestaan van overcapaciteit aan te nemen. Men mag dit laatste slechts doen, indien ook bij de laagste nog economisch verantwoorde prijs de vraag beneden de potentiële productiecapaciteit blijft. Opgemerkt zij daarbij, dat deze „laagste nog economisch verantwoorde prijs” niet beslist zo hoog behoeft te zijn, dat alle bestaande ondernemingen daarmee kunnen uitkomen. Indien door ondernemingen, die — wat technische uitrusting of bedrijfsvoering betreft — beneden een redelijke standaard blijven, verlies wordt geleden, zal deze omstandigheid nog geen aanwijzing vormen voor het aanwezig zijn van overcapaciteit in de betrokken bedrijfstak.

De leden, die de in het voorgaande behandelde kwestie ter sprake brachten, hebben er voorts nog — naar het inzicht van de ondergetekenden terecht — op gewezen, dat niet elk kapitaalverlies als gevolg van overcapaciteit de Overheid moet bewegen tot sluiting van de desbetreffende bedrijfstak. Dezelfde leden hebben het oordeel van de Regering gevraagd over het geval, dat in een bedrijfstak plannen bestaan tot uitbreiding van de apparatuur speciaal met het oog op de export, terwijl deze nieuwe apparatuur — indien zij in plaats van voor de export voor de binnenlandse markt zou gaan produceren — aldaar tot het ontstaan van een overaanbod zou leiden. Op deze vraag menen de ondergetekenden te moeten antwoorden, dat het feit dat de productiecapaciteit van een industrie, die zowel voor de binnenlandse markt als voor de exportmarkt werkt, groter is dan wat de binnenlandse markt ook in het gunstigste geval zou kunnen opnemen, op zich zelf geenszins een reden is om tot sluiting over te gaan. Voor de beoordeling van de

vraag of er overcapaciteit is, dient men de productiecapaciteit te stellen tegenover het totaal van *alle* afzetmogelijkheden, die redelijkerwijs aanwezig kunnen worden geacht. Redenen om in een dergelijk geval sluiting te overwegen, zouden alleen kunnen bestaan, indien ernstige vrees gerechtvaardigd zou zijn, dat de buitenlandse afzetmogelijkheden in een nabije toekomst geheel of voor een groot deel en blijvend of althans voor lange tijd zouden worden afgesneden, zonder dat daarvoor op andere markten compensatie zou kunnen worden gevonden. De ondergetekenden zijn het overigens geheel eens met de in het betoog van deze leden tot uiting komende opvatting, dat hantering van de sluitingsbevoegdheid in voor de export werkende industrieën met de grootste voorzichtigheid dient te geschieden, teneinde de juist voor ons land zo noodzakelijke groei van de uitvoer niet te belemmeren.

Evenzeer kunnen de ondergetekenden met de opvatting instemmen, dat in geval de verwachting bestaat dat de productie van nieuw op te richten ondernemingen tot een overeenkomstige importvermindering zal leiden, die oprichting geen gevaar oplevert voor het ontstaan of verergeren van overcapaciteit en dus niet door middel van de sluiting van de betrokken bedrijfstak behoeft te worden tegengegaan.

Met hetgeen dezelfde leden naar voren brengen over de zeer voorzichtige wijze, waarop de tweede in het wetsontwerp genoemde sluitingsgrond moet worden gehanteerd, gaan de ondergetekenden geheel accoord. Zij merken daarbij op, dat het huns inziens vanzelf spreekt dat een door de Kroon genomen sluitingsmaatregel ook te allen tijde weer door de Kroon kan worden ingetrokken. Een uitdrukkelijke bepaling terzake in het wetsontwerp is daartoe niet nodig.

Naar aanleiding van de opmerking van deze leden omtrent de derde sluitingsgrond moge er op worden gewezen, dat de Memorie van toelichting zich omtrent het raadplegen van de Sociaal-Economische Raad niet zo positief uitlaat als in het Voorlopig Verslag wordt gesteld. Erkend is slechts, dat er aanleiding *kan* bestaan om de Sociaal-Economische Raad te raadplegen. Een dergelijk verzoek om advies kan inderdaad zijn basis vinden in artikel 41 van de Wet op de Bedrijfsorganisatie.

De leden, die aan het slot van § 3 van het Voorlopig Verslag verklaren overwegend bezwaar te hebben tegen de derde sluitingsgrond, hebben hun standpunt niet nader gemotiveerd. De ondergetekenden moeten dan ook volstaan met er op te wijzen, dat men — tenzij men elke deelneming van Nederland aan een eventuele internationale coördinatie van de industriële investeringen op enig gebied bij voorbaat al volstrekt afwijst — toch de Regering de middelen moet verschaffen om uit een dergelijke deelneming voortvloeiende verplichtingen na te komen. Zoals in het begin van deze Memorie al is uiteengezet, is het doelmatiger, dat deze nakoming kan geschieden door middel van toepassing van de derde sluitingsgrond, dan dat voor elk geval afzonderlijk een wetsvoorstel bij de Staten-Generaal moet worden ingediend.

§ 4. *Werkingsfeer.* De ondergetekenden menen ook na kennisneming van het pleidooi, dat vele leden hebben gehouden voor uitbreiding van de werkingsfeer van het ontwerp, hun afwijzend standpunt terzake te moeten handhaven. Wat het havenbedrijf betreft, kunnen zij slechts herhalen wat zij reeds in de Memorie van toelichting schreven, namelijk dat het hier om een zodanig eigengeaard bedrijf gaat, dat als men al de vestigingsvrijheid op dit terrein wil beperken, dit beter niet in het kader van de algemene regeling kan geschieden. Men zal hier eventueel een bijzondere wettelijke voorziening moeten treffen. Ten aanzien van de walvisvaart zij opgemerkt, dat hiervoor reeds een afzonderlijke wettelijke regeling bestaat. Krachtens artikel 1 van de Wet op de Walvisvangst (*Stb.* 1951, 98) mag de walvisvaart slechts met toestemming van de met de zaken van de visserij belaste Minister worden uitgeoefend. Zij behoeft dus niet onder de onderhavige regeling te worden gebracht.

Dat de binnenlandse groothandel onder het wetsontwerp zou moeten vallen omdat zij vaak moeilijk te onderscheiden is van

productie, kunnen de ondergetekenden niet toegeven. Inderdaad worden in vele groothandelsbedrijven handelingen verricht, zoals het mengen, sorteren en verpakken van producten, die in zekere mate het karakter van productie dragen. Het gaat hier echter in het algemeen om gebieden, waar met het eventueel ontstaan van overcapaciteit niet zodanige grote bedragen zijn gemoeid, dat hier sluiting uit het oogpunt van het algemeen belang ooit zal worden overwogen.

Ten aanzien van wat in dit verband is betoogd over de voedselvoorzieningssector moge worden opgemerkt, dat de door de bedrijfsschappen getroffen regelingen met betrekking tot het deelnemen aan de import en export verband houden met de aanwezigheid van buitengewone omstandigheden. Daar het onderhavige wetsontwerp een regeling van het vestigingsbeleid onder normale omstandigheden beoogt, behoeft daarin geen voorziening te worden getroffen voor het eventueel wegvallen van bovenbedoelde regelingen.

Met betrekking tot het niet brengen van de detailhandel onder de voorgestelde regeling willen de ondergetekenden naar aanleiding van de terzake naar voren gebrachte bezwaren het volgende opmerken. Ook wanneer men bij de berekening van het kapitaalverlies door overcapaciteit naast de waardevermindering van machines en installaties in aanmerking neemt de onnodig gemaakte opleidingskosten — waarbij het overigens de vraag is of sluiting van de bedrijfstak hier verliezen kan voorkomen — en de schade voor de Overheid, blijven de daarmee gemoeide bedragen van beperkte grootte. Tegenover de aldus niet zeer omvangrijke besparingen voor de nationale economie, die door toepassing van de sluitingsbevoegdheid op de kleinhandel zouden worden bereikt, staan de bezwaren, die een algemeen geldende mogelijkheid tot hantering van het behoeftecriterium hier zou medebrengen. Naar de mening van de ondergetekenden is het niet nodig deze bezwaren hier nader uiteen te zetten. Nog vrij kort geleden — bij de behandeling van het ontwerp Vestigingswet Bedrijven — heeft hierover in de Kamer een uitvoerige gedachtenwisseling plaatsgehad.

Wat de door deze leden getrokken parallel tussen de toepassing van de tweede sluitingsgrond op de industrie en de beperking van de vestigingsvrijheid voor de kleinhandel betreft, deze gaat naar de mening van de ondergetekenden niet geheel op. In het eerste geval gaat het er immers om, dat een voor ons land belangrijk nieuw industrieel initiatief alleen verkregen kan worden, wanneer de initiatiefnemer de zekerheid heeft gedurende de moeilijke aanloopperiode niet te worden gehinderd door concurrenten, wier enige doel soms juist zal zijn de realisering van dit initiatief te beletten. Het motief om tot sluiting over te gaan is hier derhalve zeer veel klemmender en van geheel andere aard dan wanneer het gaat om bescherming van een middenstandsonderneming in een nieuwe stadswijk tegen vestiging van teveel concurrenten.

§ 5. *De inhoud van de sluitingsmaatregel.* Naar aanleiding van hetgeen vele leden in de eerste alinea van § 5 van het Voorlopig Verslag omtrent de positie van de bij de sluiting reeds bestaande ondernemingen opmerken, wijzen de ondergetekenden er op, dat volgens de oorspronkelijke tekst van het ontwerp deze ondernemingen niet steeds recht op een vergunning voor de volle ten tijde van de sluiting aanwezige capaciteit konden doen gelden. Krachtens artikel 21, lid 2, kon eventueel volstaan worden met het verlenen van een vergunning voor de „omvang der bedrijfsuitoefening” ten tijde van de sluiting, hetgeen dus neer zou komen op een vergunning voor de effectief in gebruik zijnde capaciteit. Zulks hield verband met de vrees, dat het niet altijd mogelijk zou blijken de grootte van de productiecapaciteit voldoende nauwkeurig te omschrijven (zie de Memorie van toelichting, § 5, 1ste alinea). Bij nadere overweging zijn de ondergetekenden evenwel tot de conclusie gekomen, dat deze vrees niet behoeft te bestaan. Daar zij het anderzijds met de bovenbedoelde leden eens zijn, dat het juist is de bestaande ondernemingen recht te geven op een vergunning voor de op het moment van sluiting beschikbare capaciteit, hebben zij bij Nota van wijzigingen een verandering in artikel 21 aangebracht, die dit recht buiten twijfel stelt.

Dezelfde leden verklaarden het redelijk te achten, dat reeds op het moment van sluiting geëntameerde vestigingen of uitbreidingen eveneens van een vergunning verzekerd zullen zijn. Uiteraard brengt de billijkheid mede een vergunning te verlenen, indien een dergelijke vestiging of uitbreiding ten tijde van de sluiting reeds in een zodanige staat van voorbereiding verkeerde, dat het niet doorgaan daarvan ernstige schade aan de betrokken ondernemer zou berokkenen. Aan de andere kant zou het zeker niet juist zijn om zonder meer voor een voorgenomen vestiging of uitbreiding vergunning te geven, als de uitvoering van de plannen nog slechts in een beginstadium verkeert. Een te grote vrijgevigheid op dit punt zou immers onvermijdelijk tot gevolg hebben, dat aan het doel van de sluiting, namelijk het verhinderen van ongewenst geachte uitbreiding van het productievermogen in de bedrijfstak, afbreuk zou worden gedaan. Bovendien zou dan het gevaar groot zijn, dat ondernemers, die verwachten dat tot sluiting van hun bedrijfstak zal worden overgegaan, zich een recht op een grotere vergunning dan hen eigenlijk toekomt zouden verschaffen door snel een eerste begin te maken met uitbreiding, waardoor zij zich tegenover de overheid op het „geëntameerd zijn” van hun project zouden kunnen beroepen. Aangezien het niet wel mogelijk is in de wet zelf duidelijke regels te geven om beide groepen gevallen — die billijkheidshalve wel en die niet recht op een vergunning kunnen doen gelden — te onderscheiden, lijkt het de ondergetekenden, dat het aan het beleid van de Overheid moet worden overgelaten van geval tot geval een beslissing te nemen.

Wat betreft het bezwaar, door sommige leden tegen de voorgestelde procedure gemaakt en hun suggestie voor de bestaande ondernemingen slechts een verplichte aanmelding voor te schrijven, merken de ondergetekenden op dat zij niet kunnen inzien, waarom deze oplossing bevredigender zou zijn dan de in het wetsontwerp gekozen. Met aanmelding alleen zal immers niet kunnen worden volstaan; de juistheid van de daarbij verstrekte gegevens zal moeten worden nagegaan. Duidelijk spreekt dit, als bijvoorbeeld op grond van de in een bedrijfsvergunningbesluit of -beschikking vervatte regeling de productiecapaciteit van de betrokken ondernemingen op het tijdstip van het in werking treden van die regeling moet worden vastgelegd, teneinde de mogelijkheid te openen overtredingen op eenvoudige wijze vast te stellen. Het bepalen van die capaciteit zal echter niet op een andere wijze kunnen plaats hebben dan in het kader van een vergunningsprocedure geschiedt. Is het voorts bij deze laatste procedure de betrokken Minister, bij wie in geval van verschil van mening met de ondernemer over de productiecapaciteit van diens onderneming de beslissing berust (behoudens de mogelijkheid van voorziening daartegen), bij een verplichte aanmelding zou voor dat geval nog een regeling dienen te worden getroffen. Wordt ook daarbij de beslissing in handen van de Minister gelegd, dan is er geen afwijking van de vergunningsprocedure; wordt de beslissing aan een ander orgaan opgedragen, dan zou er een onderscheid ontstaan waarvoor de ondergetekenden niet voldoende aanleiding aanwezig achten. Naar hun mening zou het invoeren van een afwijkend regime voor de bestaande ondernemingen de ontworpen regeling op dit punt slechts ingewikkeld maken, zonder dat een duidelijk voordeel daar tegenover staat. Zij geven dan ook de voorkeur aan een voor alle ondernemingen zoveel mogelijk uniforme regeling, zoals in het wetsontwerp is neergelegd.

§ 6. *Sluitingsprocedure.* Het is inderdaad denkbaar, dat de beslissing van de Kroon op een verzoek tot uitvaardiging van een sluitingsmaatregel op grond van overcapaciteit afwijkt van het terzake door de Sociaal-Economische Raad uitgebrachte advies. Het is evenwel naar de mening van de ondergetekenden niet gewenst in het ontwerp vast te leggen, dat in dergelijke gevallen het advies van de Sociaal-Economische Raad in de *Staatscourant* zal moeten worden gepubliceerd.

Immers bij de beoordeling van de vraag, of een bepaalde bedrijfstak al dan niet gesloten moet worden, kan vaak de internationale positie van deze bedrijfstak een belangrijk element vormen. Het advies van de Sociaal-Economische Raad

kan op dit punt gegevens of beschouwingen bevatten, waarvan het minder gewenst is, dat zij algemeen bekend worden gemaakt. De ondergetekenden kunnen voorts niet inzien, dat door het niet-publiceren van het afwijkende advies geen goede parlementaire controle op het beleid van de Regering op dit gebied mogelijk zou zijn. Bezwaren van belanghebbenden, die menen, dat de Regering ten onrechte een verzoek tot sluiting van een bedrijfstak heeft afgewezen, zullen doorgaans wel spoedig genoeg tot de leden van de volksvertegenwoordiging doordringen. Komen de klachten aan deze leden gegrond voor, dan zullen zij — ook zonder dat zij weten welk standpunt de Sociaal-Economische Raad heeft ingenomen — hierin voldoende aanleiding vinden de Regering om verklaring van haar besluit te verzoeken. Hetzelfde geldt in het omgekeerde geval, wanneer de Regering tegen het advies van de Raad een bepaalde sluiting zou doorzetten.

Verscheidene leden hebben er bezwaar tegen gemaakt, dat de productschappen in de uitvoering van de wet betrokken worden. Hiertegen valt op te merken, dat de rol van deze lichamen hier zeer bescheiden is. Zij kunnen — doch alleen bij ontstentenis van een bedrijfsschap op het betrokken gebied — een verzoek tot sluiting wegens overcapaciteit indienen (artikel 4, lid 1); voorts is bepaald, dat de Sociaal-Economische Raad bij de behandeling van een sluitingsverzoek verplicht is onder meer het betrokken productschap te horen (artikel 4, lid 3). Aangezien een productschap toch ongetwijfeld belang heeft bij het tegengaan van kapitaalverlies in een daaronder ressorterende bedrijfstak, is er voor het opnemen van beide voorschriften zeker reden.

Naar aanleiding van het betoog van die leden, naar wier oordeel de regeling ten aanzien van de sluiting van een bedrijfstak ter bevordering van de industrialisatie weinig waarborgen biedt voor het bedrijfsleven, menen de ondergetekenden nog eens met nadruk er op te moeten wijzen, dat in de gevallen, waarin men zich toepassing van de bedoelde sluitingsgrond kan denken, openbaarheid meestal niet mogelijk zal zijn. Zoals aan het slot van blz. 9 van de Memorie van toelichting al is uiteengezet, zal het geven van tijdelijke exclusiviteit in de regel het uitvloeisel zijn van onderhandelingen met een buitenlandse onderneming of met een Nederlandse ondernemer, die overweegt een voor ons land geheel nieuwe industrie te vestigen. Dat openbaarheid tijdens de onderhandelingen onmogelijk is, behoeft geen toelichting. Zijn de onderhandelingen eenmaal tot een goed einde gebracht, in die zin, dat de Regering het in het landsbelang noodzakelijk heeft geacht de toezegging van exclusiviteit te doen en de wederpartij op grond van deze toezegging tot vestiging der bedoelde industrie hier te lande heeft besloten, dan heeft een advies van de Sociaal-Economische Raad geen zin meer. Immers de Regering kan — hoe dit advies ook zou luiden — niet op haar toezegging terugkomen. Overigens zal de initiatiefnemer — vooral wanneer deze een buitenlander is — ook dan nog vaak weinig voelen voor een discussie van zijn project in de Raad en het vooruitzicht daarvan zou voor hem een reden kunnen zijn om van vestiging hier te lande af te zien. De ondergetekenden menen daarom, dat aan de voorgestelde procedure de voorkeur moet worden gegeven.

§ 7. *Verlening van vergunningen.* Naar de mening van de ondergetekenden spreekt het vanzelf, dat de Minister, die krachtens een bedrijfsvergunningbesluit of -beschikking bevoegd is tot het verlenen van vergunningen, zich bij zijn beslissingen terzake in de gevallen, waarin zich niet een der in artikel 21, derde lid, en artikel 23 bedoelde omstandigheden voordoet, uitsluitend mag doen leiden door de motieven, die aan dat besluit of die beschikking ten grondslag liggen. Zijn bevoegdheid is hem immers slechts verleend ter bereiking van het met de vaststelling van dat besluit of die beschikking beoogde doel. Het opnemen van een uitdrukkelijke bepaling als door verscheidene leden hepleit achten de ondergetekenden dan ook overbodig. Wel is het noodzakelijk, dat de grond, waarop een bedrijfsvergunningbesluit of -beschikking steunt, daaruit blijkt. Het ontmoet daarom bij de ondergetekenden geen bezwaar in de artikelen 3 en 12 een bepaling op te nemen,

waardoor het vermelden van de grond in de besluiten en beschikkingen uitdrukkelijk wordt voorgeschreven. Dit is bij de Nota van wijzigingen geschied.

Naar aanleiding van hetgeen door dezelfde en door andere leden is gesteld ten aanzien van de regeling der beroepsproceduren merken de ondergetekenden het volgende op.

Een beroep op de Minister — al heeft deze ook in eerste instantie zelf de aangevochten beslissing genomen — kan wel degelijk zin hebben. De bewuste beslissing is met redenen omkleed. De belanghebbende is zodoende in staat tegenargumenten aan te voeren, die de zaak in een ander licht kunnen doen zien. In de tweede plaats kan de klager verzoeken, dat de Sociaal-Economische Raad (c.q. een commissie daaruit) over het bezwaarschrift een advies aan de betrokken Minister uitbrengt. Deze zal uiteraard niet nalaten op een eventueel onvoldoende motivering van een in eerste instantie genomen beslissing te wijzen. Men mag daarom redelijkerwijs verwachten, dat de Minister zijn beslissing op een bij hem ingediend bezwaarschrift wel degelijk ernstig zal overwegen aan de hand van de nieuw ingebrachte argumenten en zeker niet geneigd zal zijn de in eerste instantie gegeven afwijzing zonder meer te bevestigen.

Verder mogen de ondergetekenden er op wijzen dat, zoals zij reeds onder § 2 hebben uiteengezet, ingeval een bedrijfstak is gesloten op grond van overcapaciteit, een vergunning voor nieuwe vestiging of uitbreiding in het algemeen verleend kan worden, als een van de volgende twee voorwaarden wordt vervuld, namelijk hetzij dat van de nieuwe installatie geen bedreiging van de afzet van de bestaande ondernemingen valt te verwachten, hetzij dat de nieuwe vestiging of uitbreiding zodanige voordelen uit het oogpunt van het algemeen belang heeft, dat het nadeel van verergering der overcapaciteit op de koop toe moet worden genomen. In beide gevallen gaat het om het nemen van een beleidsbeslissing, die niet aan objectieve normen kan worden getoetst; de ondergetekenden achten daarom het inschakelen van de Raad van State voor deze gevallen niet juist.

De ondergetekenden zien niet over het hoofd, dat in het Voorlopig Verslag betoogd is, dat de Raad van State toch in ieder geval wel kan beoordelen of de aangevochten beslissing rechtmatig is, of de gegeven motivering de genomen beslissingen kan dragen en of de feitelijke gegevens, waarop de motivering steunt, juist zijn. Dit zou dus neerkomen op een beoordeling van de *rechtmatigheid* in ruimere zin, terwijl de Raad van State geen oordeel zou uitspreken over de *doelmatigheid* van de genomen beschikking. De ondergetekenden vrezen evenwel, dat dit voor het merendeel der klagers weinig nut zou hebben, aangezien het bij de meeste bezwaarschriften tegen beslissingen op vergunningsaanvragen waarschijnlijk wel zal gaan om vragen, die onder de doelmatigheidsbeoordeling vallen.

Wat hier met betrekking tot het beroep inzake vergunningen bij sluiting uit hoofde van overcapaciteit is gesteld, is — naar wel geen toelichting behoeft — evenzeer van toepassing, wanneer een bedrijfstak in het belang van de industrialisatie of in verband met internationale verplichtingen wordt gesloten.

Tenslotte zouden de ondergetekenden meer in het algemeen nog er op willen wijzen, dat het scheppen van een beroepsmogelijkheid bij een ander orgaan dan de Minister of de Kroon, dus bijvoorbeeld bij een Commissie van Beroep voor het Bedrijfsleven, in beginsel de mogelijkheid van het voeren van een verantwoord vestigingsbeleid door de Regering aantast. Een dergelijk beleid is immers alleen denkbaar, wanneer de Regering niet alleen beslissen kan voor welke bedrijfstakken een vestigings- en uitbreidingsverbod zal worden uitgevaardigd, doch wanneer zij tevens het laatste woord heeft inzake de vraag, hoeveel en welke uitzonderingen op dit verbod toegestaan zullen worden. Staat een ander orgaan vestigingen of uitbreidingen toe, die de Regering in het kader van haar politiek ontoelaatbaar acht, dan kan de Regering niet meer voor de gevolgen van haar beleid volledig verantwoordelijk worden gesteld. De ondergetekenden voegen hieraan nog toe, dat in het Nederlands rechtsbestel voor gevallen, waarin beroep tegen beslissingen van een Minister moet worden mogelijk gemaakt, vrijwel zonder

uitzondering beroep op de Kroon wordt gekozen. Nu deze figuur om de bovengenoemde redenen niet in aanmerking komt, achten zij de in het ontwerp voorgestelde oplossing de enig mogelijke.

Artikelen

In enkele artikelen zijn nog wijzigingen van redactionele aard opgenomen.

Artikel 1

De ondergetekenden achten de opmerking, dat het ontwerp de term „bedrijf” gebruikt in de betekenis van „tak van bedrijf”, niet juist. Het is veeleer zo, dat beide termen twee gelijke betekenissen hebben, nl. die van „bedrijvigheid” en van „complex van ondernemingen”. Nu echter de Hoge Raad heeft beslist, dat de term „tak van bedrijf”, zoals hij in de Vestigingwet Kleinbedrijf 1937 voorkomt, het element „complex van ondernemingen” bevat, is het naar hun mening voor de hand liggend hier, waar dat element niet bruikbaar is, de term „bedrijf” te gebruiken. Zij merken overigens op, dat naar hun mening ook zuiver taalkundig de term „bedrijf” de voorkeur verdient, aangezien daarbij de betekenis van „bedrijvigheid” primair is, terwijl bij „tak van bedrijf” toch op de eerste plaats aan „complex van ondernemingen” wordt gedacht.

Ook de ondergetekenden betreuren het, dat in het tweede lid de term „bedrijf” nog in andere betekenis moet worden gebruikt. Zij kennen echter geen andere term, waarmede het daar bedoelde begrip beter zou kunnen worden aangeduid. De term onderneming is niet bruikbaar, omdat de bepaling van de gedachte uitgaat, dat het begrip „onderneming” in zijn oorspronkelijke zin de aanwezigheid van winst oogmerk in zich zou kunnen sluiten.

Artikel 3

De ondergetekenden hebben er bij nadere overweging de voorkeur aan gegeven, in artikel 1 de omschrijving van de begrippen „bedrijfsvergunningbesluit” en „bedrijfsvergunningbeschikking” te doen vervallen. In verband hiermede zijn ook in het onderhavige artikel enkele wijzigingen aangebracht, waardoor aan de met betrekking tot de redactie van het tweede en derde lid gemaakte opmerking wordt tegemoet gekomen.

De ondergetekenden achten het niet noodzakelijk, dat in dit artikel uitdrukkelijk wordt vastgelegd, dat een verbod ook voor een deel van het land zal kunnen gelden; naar hun mening verzet de tekst van dit artikel zich niet tegen vaststelling van een verbod met slechts regionale gelding. Uit het derde lid blijkt trouwens niet, dat alleen rekening zou kunnen worden gehouden met voor het gehele land geldende omstandigheden.

Naar aanleiding van de opmerking van enige leden, dat het advies van de Sociaal-Economische Raad voor de eis van het algemeen belang — gesteld in het derde lid, onder *a* en *b*, — een betere formulering geeft dan die, welke in het wetsontwerp voorkomt, wijzen de ondergetekenden er op, dat de in het advies bedoelde toevoeging voor punt *b* wordt voorgesteld „naar analogie van de redactie sub *a*”.

Hieruit volgt, dat de Raad zelve geen wezenlijk onderscheid tussen beide redacties heeft gezien. De ondergetekenden zijn het hiermede geheel eens. Zij blijven de voorkeur geven aan de in het ontwerp gebruikte formulering, omdat de door de Raad gebezigde redactie eventueel het misverstand zou kunnen wekken, dat naast de aanwezigheid van overcapaciteit, respectievelijk van een industrialisatiebelang, het voor sluiting nodig zou zijn, dat ook nog om andere redenen het algemeen belang die sluiting eist.

Wat de opmerking aangaande het derde lid, onder *c*, betreft, lijkt het minder juist in de wet te spreken van een volkenrechtelijke „verplichting tot coördinatie van investeringen”. Deze (internationale) coördinatie kan immers alleen het resultaat zijn van de gemeenschappelijke inspanning van een aantal landen; Nederland kan dus nooit een verplichting tot zodanige coördinatie op zich nemen. Wat het wel op zich kan nemen is de verplichting om een *bijdrage* tot die coördinatie te leveren en dit wordt door de woorden „met betrekking tot” juist en zeker niet te ruim uitgedrukt.

Artikel 4

De ondergetekenden hebben het wenselijk geacht het tweede lid zodanig te wijzigen, dat ook voor voordrachten tot wijziging of intrekking van een bedrijfsvergunningbesluit advies van de Sociaal-Economische Raad of de commissie moet worden ingewonnen.

Het slot van het vierde lid beoogt vast te leggen, dat van mondelinge verhoren verslagen worden gemaakt, welke bij het advies gevoegd worden. Voor zover het horen schriftelijk geschiedt, worden daarvan geen verslagen opgemaakt, doch vallen deze bescheiden onder de „ter zake dienende stukken”. Voor schrapping van het woord „mondelinge” bestaat derhalve geen aanleiding.

Artikel 7

De bepaling van het tweede lid omtrent de storting van een zeker bedrag bij het aanvragen van een vergunning is opgenomen teneinde het lichtvaardig indienen van aanvragen — waarbij de aanvrager redelijkerwijs moet kunnen begrijpen, dat de gewenste vergunning niet kan worden verleend — tegen te gaan. Hierdoor wordt een nodeloze belasting van het ambtelijke apparaat voorkomen, terwijl tevens enige vergoeding wordt verkregen voor de directe administratiekosten, die de behandeling van een aanvraag met zich brengt. Ook het Bedrijfsvergunningbesluit 1941 kent een dergelijke heffing (f 7,50).

De ondergetekenden hebben echter gemeend aan het bezwaar van vele leden tegen de bedoelde betaling tegemoet te kunnen komen door een wijziging van het tweede lid. Dientengevolge zal voor elk geval van sluiting afzonderlijk kunnen worden vastgesteld, of bij aanvragen een bedrag moet worden betaald of niet.

Artikel 8

Bij nadere overweging menen de ondergetekenden de in de tweede volzin van het derde lid vervatte mogelijkheid van verlenging van de termijn, binnen welke met de bedrijfsuitoefening een aanvang dient te worden gemaakt, te moeten laten vervallen. Dreigt die termijn te verstrijken, dan kan immers de vergunninghouder steeds een nieuwe vergunning aanvragen. Wordt die geweigerd, dan kan hij volgens de gewone regels een bezwaarschrift indienen, welke mogelijkheid hij bij weigering van verlenging zou missen.

Artikel 9

In de toelichting bij artikel 9 is niet gesteld, dat de mogelijkheid van registratie van de plaats gevonden hebbende verandering het *motief* is van het eisen van een nieuwe vergunning bij overdracht van een onderneming; eerder vormt deze een bijkomend voordeel van de voorgestelde regeling. Het vervallen van de vergunning bij overdracht houdt verband met het feit, dat de vergunning, al wordt zij dan ook voor een bepaalde onderneming verleend, een persoonlijk karakter heeft; zij kan dus hoogstens vererven, echter niet buiten het geval van vererving overgaan op een ander. In het gekozen systeem past niet een figuur als in het Voorlopig Verslag wordt aanbevolen. Bovendien zou bij deze figuur slechts langs een gewrongen constructie kunnen worden bereikt, dat de rechtverkriggende aan de voorschriften, die bij de vergunning zijn gesteld en die hem uiteraard niet door de overheid zijn medegedeeld, zou zijn gebonden. De ondergetekenden menen derhalve hier de figuur van de nieuwe vergunning te moeten handhaven.

Artikel 10

Om de reeds bij artikel 8 aangegeven redenen menen de ondergetekenden, dat het opnemen van de mogelijkheid de in het onderhavige artikel, onder *b*, bedoelde termijn te verlengen geenszins een verbetering zou betekenen.

Aan de strekking van de aangaande force majeure gemaakte opmerking is door de in de Nota van wijzigingen vermelde aanvulling van dit artikel, onder *b*, voldaan.

Artikel 14

Bij de schrijfwijze: „de artikelen 6—11” valt naar de thans gevolgde regelen van wetgevingstechniek artikel 11 onder de aangehaalde artikelen.

Artikel 15

De ondergetekenden zijn van mening, dat tot het vragen van voorziening tegen beslissingen tot verlening of toezegging van een vergunning mede aanleiding zal kunnen bestaan met betrekking tot de krachtens artikel 8, derde lid, voor de aanvang van de bedrijfsuitoefening bij de vergunning te stellen termijn. Aangezien op grond van dat lid elke vergunning zodanige termijn dient in te houden, moet de in artikel 15, eerste lid, vervatte regeling ten aanzien van alle vergunningen toepassing kunnen vinden. Dit laatste wordt door de in de Nota van wijzigingen opgenomen verandering verzekerd.

Artikel 19

Het tweede, derde en vijfde lid zijn geschrapt met het oog op het bij de Staten-Generaal aanhangige wetsontwerp inzake de bestraffing van schending van geheimen (3030).

Artikelen 21 en 22

Met de mening van de hier aan het woord zijnde leden kunnen de ondergetekenden zich niet verenigen. Met een goede wetstechniek zou het huns inziens in strijd zijn b.v. artikel 21, tweede lid, waarin wordt gesproken van het verbinden aan vergunningen van beperkingen of voorwaarden, te doen voorafgaan aan artikel 8, in welks eerste lid eerst de mogelijkheid tot dit laatste wordt geopend.

Artikel 26

De hier gestelde vraag wordt bevestigend beantwoord; de voorgestelde verandering is bij de Nota van wijzigingen aangebracht.

Artikel 27

Nu een wet steeds wordt geplaatst in het *Staatsblad* van het jaar, waarin zij tot stand is gekomen, geven de ondergetekenden er de voorkeur aan in gevallen als het onderhavige, waarin de titel van een wet van een jaartal vergezeld moet gaan, dit jaar aan te duiden als dat van de totstandkoming van de wet.

De Minister van Economische Zaken,
J. ZIJLSTRA.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
G. M. J. VELDKAMP.

*De Minister van Landbouw, Visserij
en Voedselvoorziening,*
MANSHOLT.